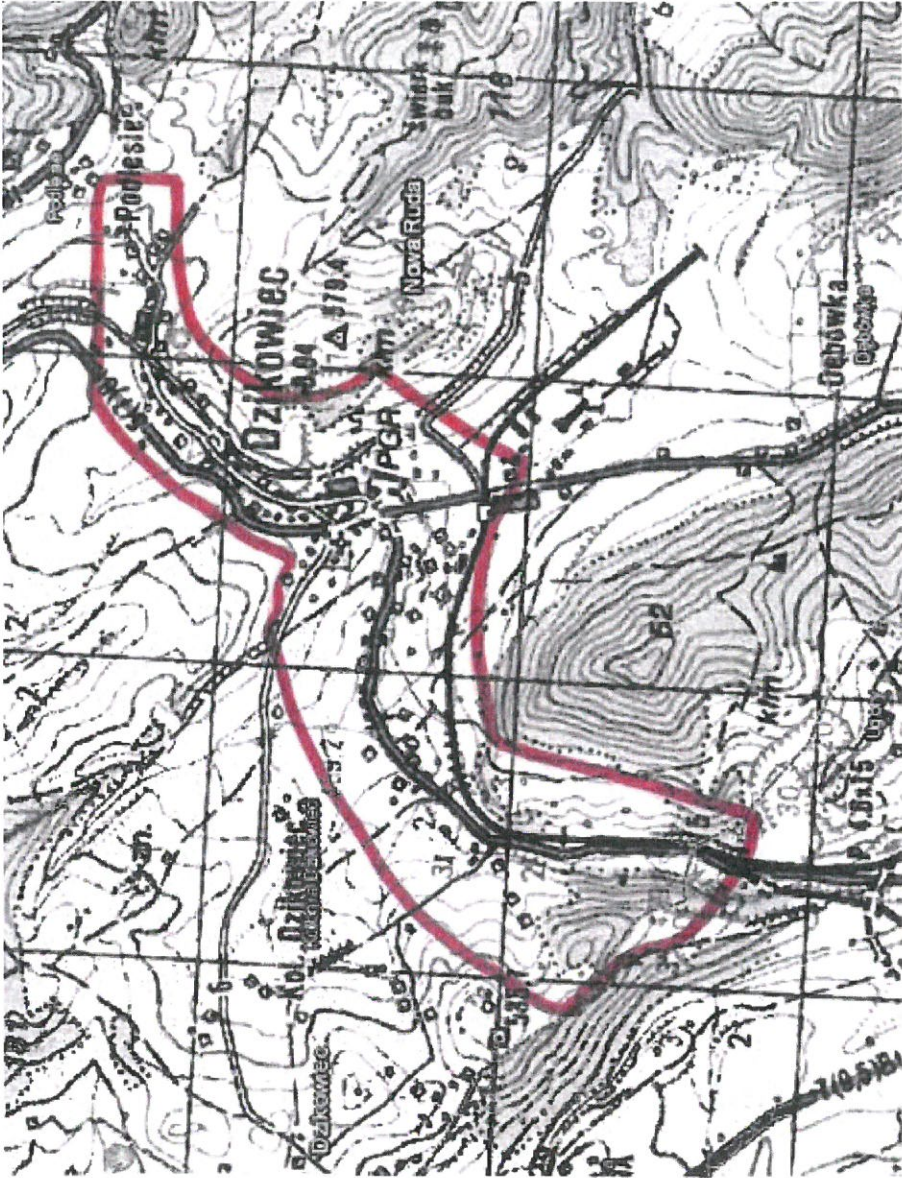

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość
1. Nazwa	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI	2. Czas powstania XIV w., XVI w., XVIII w., XIX w.	BOŻKÓW	
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym			4. Adres BOŻKÓW	5. Przynależność administracyjna województwo: DOLNOŚLĄSKIE powiat: KŁODZKI gmina: NOWA RUDA
			6. Formy ochrony	

8. Historia, opis i wartości Pierwsza wzmianka w źródłach pisanych o Bożkowie, zwanym wtedy Ekehardisdorf (łac. Eckardi Villa) pochodzi z 1348 r., jako dożywociu Eberharda von Maltwitz. W początkach renesansu został wybudowany pałac, od ok. 1520 w posiadaniu rodziny von Raueck. W XVI w. w Bożkowie zaczęto również eksploatować węgiel kamienny. Po wojnie czesko-państwackiej posiadłość została skonfiskowana i oddana przybocznemu lekarzowi cesarza, Casparowi Jäschke von Eisenhut. Następnie przeszła w ręce jezuitów, od których wykupił ją Johann Georg von Götzen, który rozbudował zamek i w znacznym stopniu przyczynił się do budowy kościoła w jego obecnym kształcie. Po bezdzietnej śmierci ostatniego męskiego potomka tego rodu, hrabiego Johanna von Götzen, majątek przeszedł w 1780 na syna jednej z jego sióstr hrabiego Antona Aleksandra von Magnis. Od tego czasu do końca II wojny światowej dobra pozostawały we władaniu tego rodu. Anton Aleksander, jeden z wybitniejszych przedstawicieli tej rodziny spowodował rozkwit i powiększenie się majątku – z jego imieniem łączą się barokowo-klasycystyczna rozbudowa pałacu w 1787 r., założenie okazałego parku ze sztucznymi romantycznymi ruinami z płytami nagrobnymi, zbudowanie sztucznych ruin na górze Grodziszczce oraz budynku leśniczówki. W tym czasie wieś posiadała również szkołę, 4 folwarki, 2 młyny wodne, cukrownię, i liczyła 146 domów. Ostatnia przebudowa pałacu nastąpiła po jego pożarze w 1870 r. za hrabiego Wilhelma von Magnis.	9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji Stan zachowania dostateczny. Postulaty: - zachowanie historycznego, łańcuchowego układu wsi, - utrzymanie granic pierwotnego siedliska, - rewaloryzacjaabytkowych obiektów pod nadzorem konserwatora, - ochrona starodrzewu, w tymabytkowego dębu.		10. Wykonanie karty (autor, data i podpis) Małgorzata Chodakowska 24.05.2024 r. 	11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatoraabytków)
---	---	--	---	---

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU	
1. Nazwa		2. Czas powstania	
HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI		XIV w., XIX w.	
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym			
3. Miejscowość		CZERWIŃCZYCE	
4. Adres		CZERWIŃCZYCE	
5. Przynależność administracyjna		województwo: DOLNOŚLĄSKIE powiat: KŁODZKI gmina: NOWA RUDA	
6. Formy ochrony			

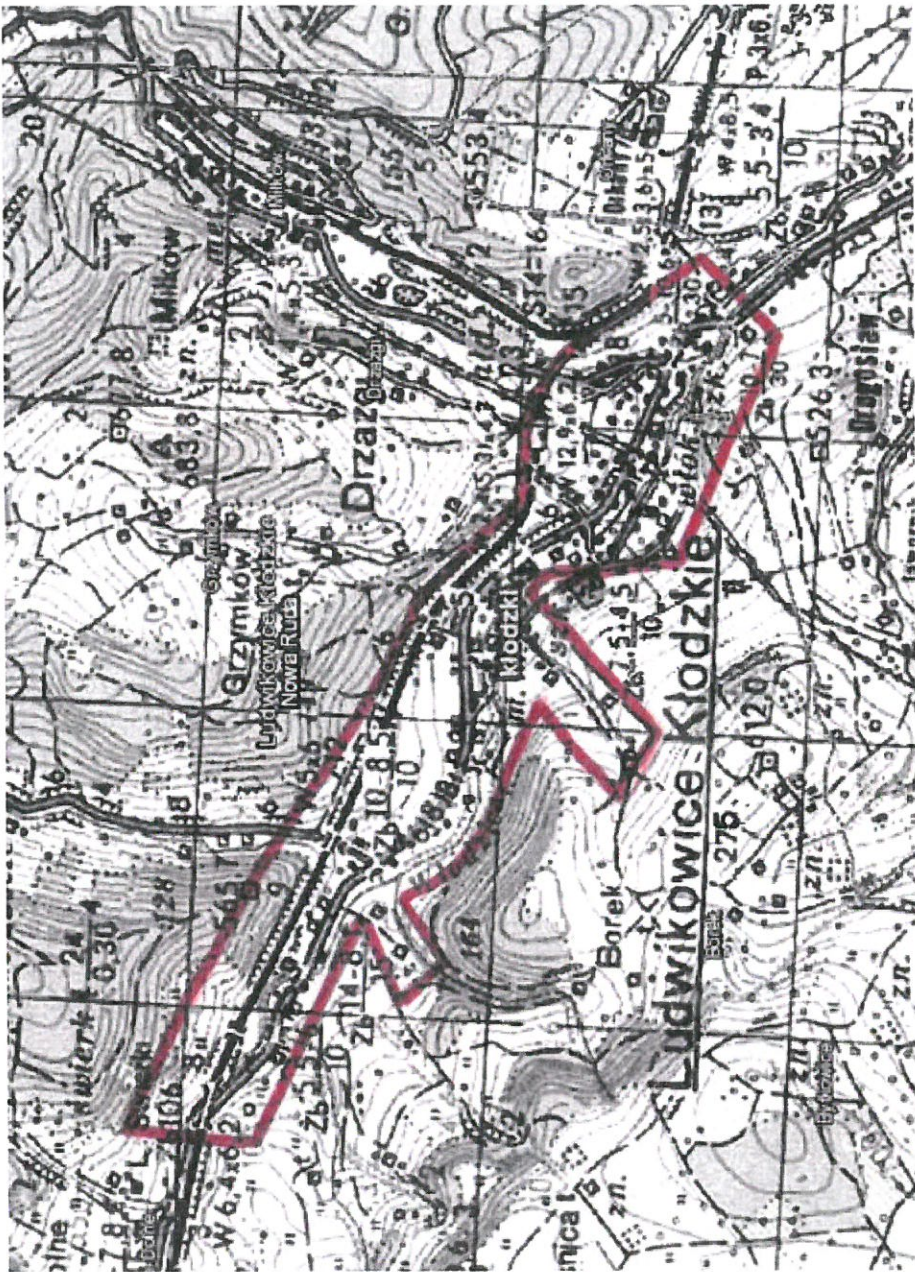
8. Historia, opis i wartości To typowa wieś łańcuchowa położona nad potokiem Czerwionek. Nazwa wsi przypisywana jest zaoranej wiosną lub jesienią czerwonej ziemi. Kolor ten gleba zawdzięcza czerwonemu spągowcowi. Łacińska nazwa wsi Walteri Villa w tłumaczeniu oznacza wieś Waltera. Prawdopodobnie było to imię założyciela i pierwszego właściciela osady. W następnych wiekach ukształtowała się nazwa Rothwaltersdorf, która przetrwała do 1945 r. Przez dwa lata funkcjonowała nazwa Walerowo, by później zmienić się na ostateczną wersję - Czerwieńczyce. Powstanie Czerwieńczy datuje się na pierwszą połowę XIV wieku. Miejscowość powstała na prawie niemieckim, jako wieś łańców leśnych. Wtedy też wieś przeżywała czasy swojej pomyślności. W XV w. wieś posiadała już młyn wodny, karcznię i kuźnię, w tym też czasie, zaczęto tu wypalać węgiel drzewny. XV-wieczne przekazy mówią także o istnieniu wolnego sędziostwa należącego do Martina Czenkera, liczącego 1,5 łana gruntów oraz o zamku sędziowskim, który w rzeczywistości stanowił obszerny dwór. Właścicielami wsi byli kolejno Malwitzowie, Tschischwitzowie, Röttingowie, Dartschowie, Götzonowie, Magnisowie. W 1782 r. wieś liczyła 95 domów, 3 folwarki, 3 młyny wodne. Funkcjonowała tu szkoła i kamieniołom oraz mieszkało 19 kmieci, 69 zagrodników i chałupników, wśród których było 12 rzemieślników i 4 handlarzy^[5]. Status wsi wzrósł także dzięki strategicznemu traktowi wiodącemu w kierunku Srebrnej Góry łącząca bowiem twierdzę w Srebrnej Górze z twierdzą w Kłodzku. To była niestety jej negatywna strona położenia, gdyż prowadzone były stałe walki na tym terenie. W 1825 r. do zasobów wsi weszły dwa browary, olejarnia oraz wapiennik wytwarzający 1800 szefli wapna. Funkcjonowały 24 warsztaty tkające wełnę, a wieś należała do zasobniejszych w okolicy. Od 1853 r. zaczęła działać kopalnia węgla kamiennego „Neue Frischau” należąca do hrabiego Antona von Magnisa. Wiek XX to rozwój dróg i szlaków turystycznych.	9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji Stan zachowania dostateczny. Postulaty: - zachowanie historycznego, łańcuchowego układu wsi, - ograniczenie ruchu tranzytowego przez wieś, - prowadzenie remontów zabytkowych obiektów pod nadzorem konserwatora. 10. Wykonanie karty (autor, data i podpis) Małgorzata Chodakowska 24.05.2024 r. 11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)	
--	--	--

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość	DZIKOWIEC
1. Nazwa	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI	2. Czas powstania	ok. 1337 r., XVIII w., XIX w.	4. Adres	DZIKOWIEC
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym				5. Przynależność administracyjna	województwo: DOLNOŚLĄSKIE powiat: KŁODZKI gmina: NOWA RUDA
				6. Formy ochrony	

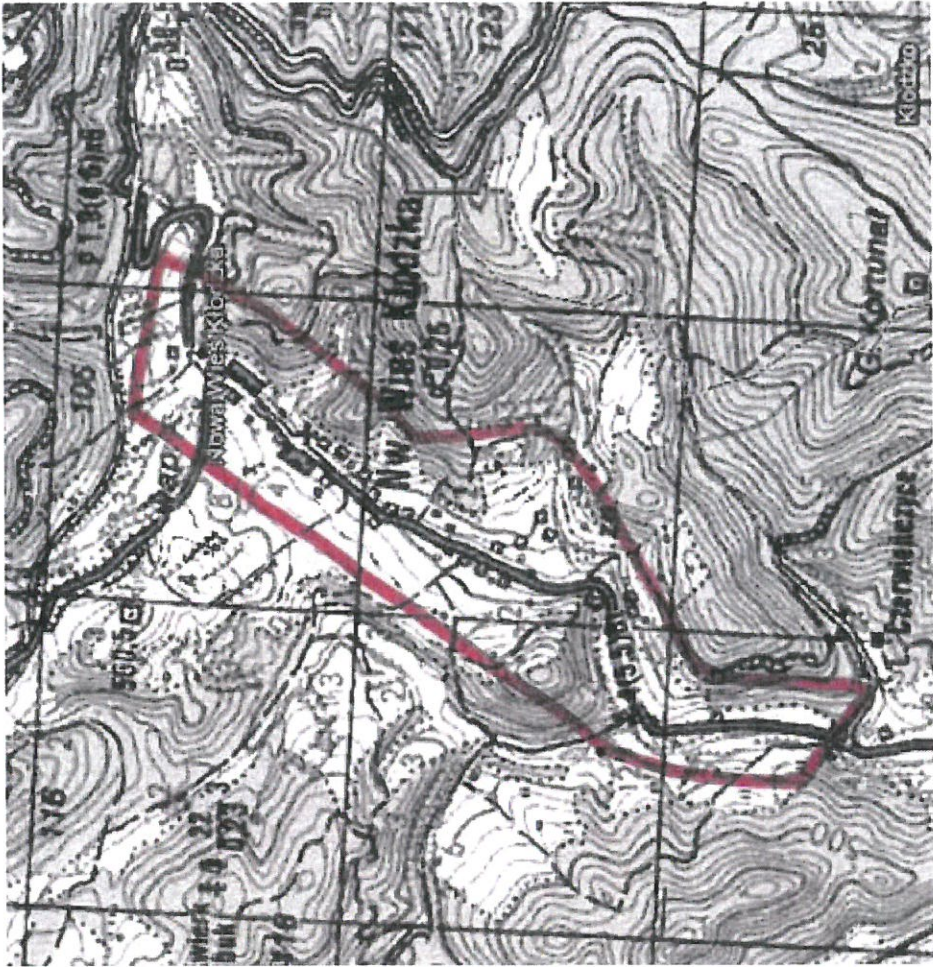
8. Historia, opis i wartości Dzikowiec powstał na początku XIV wieku jako wieś królewska, pierwsza wzmianka wymieniająca kościół pochodzi z 1337 roku. W roku 1390 część miejscowości zakupili kanonicy regularni z Kłodzka, w 1597 roku wieś przeszła na własność jezuitów i była ona w ich posiadaniu do 1776 roku, kiedy to zakon uległ kasacji. W 1781 roku w pobliżu powstała pierwsza kopalnia węgla kamiennego <i>Lisette</i>, z czasem powstały kolejne. W 1787 roku Dzikowiec liczył 137 domów, były w nim wtedy: kościół, szkoła, dwór z folwarkiem, młyn wodny, tartak, cegielnia oraz dwa wapienniki. Wiek XIX przyniósł znaczny gospodarczy rozwój wsi, poza tym miejscowość nabrała znaczenia letniskowego. W roku 1906 przez Dzikowiec przeprowadzono linię kolejową ze Ścinawki Średniej do Wołiborza. Po 1945 roku wieś utrzymywała swój rolniczo-przemysłowy charakter, z tym, że początkowo większe znaczenie miało tu rolnictwo. W 1988 r. było tu 88 gospodarstw rolnych i kilka zakładów przemysłowych.	9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji Stan zachowania dostateczny. Postulaty: - zachowanie obecnego, łańcuchowego układu wsi, - zachowanie równowagi między procesem rozwoju wsi a jej układem, - prowadzenie remontów pod nadzorem konserwatora, - zachowanie i ochrona starodrzewu i roślinności endemicznej.
	10. Wykonanie karty (autor, data i podpis) Matgorzata Chodakowska 24.05.2024 r. 11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU	
1. Nazwa		2. Czas powstania	
HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI		ok. 1473 r., XIX w. – XX w.	
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym			
			
3. Miejscowość		JUGÓW	
4. Adres		JUGÓW	
5. Przynależność administracyjna		województwo: DOLNOŚLĄSKIE powiat: KŁODZKI gmina: NOWA RUDA	
6. Formy ochrony			

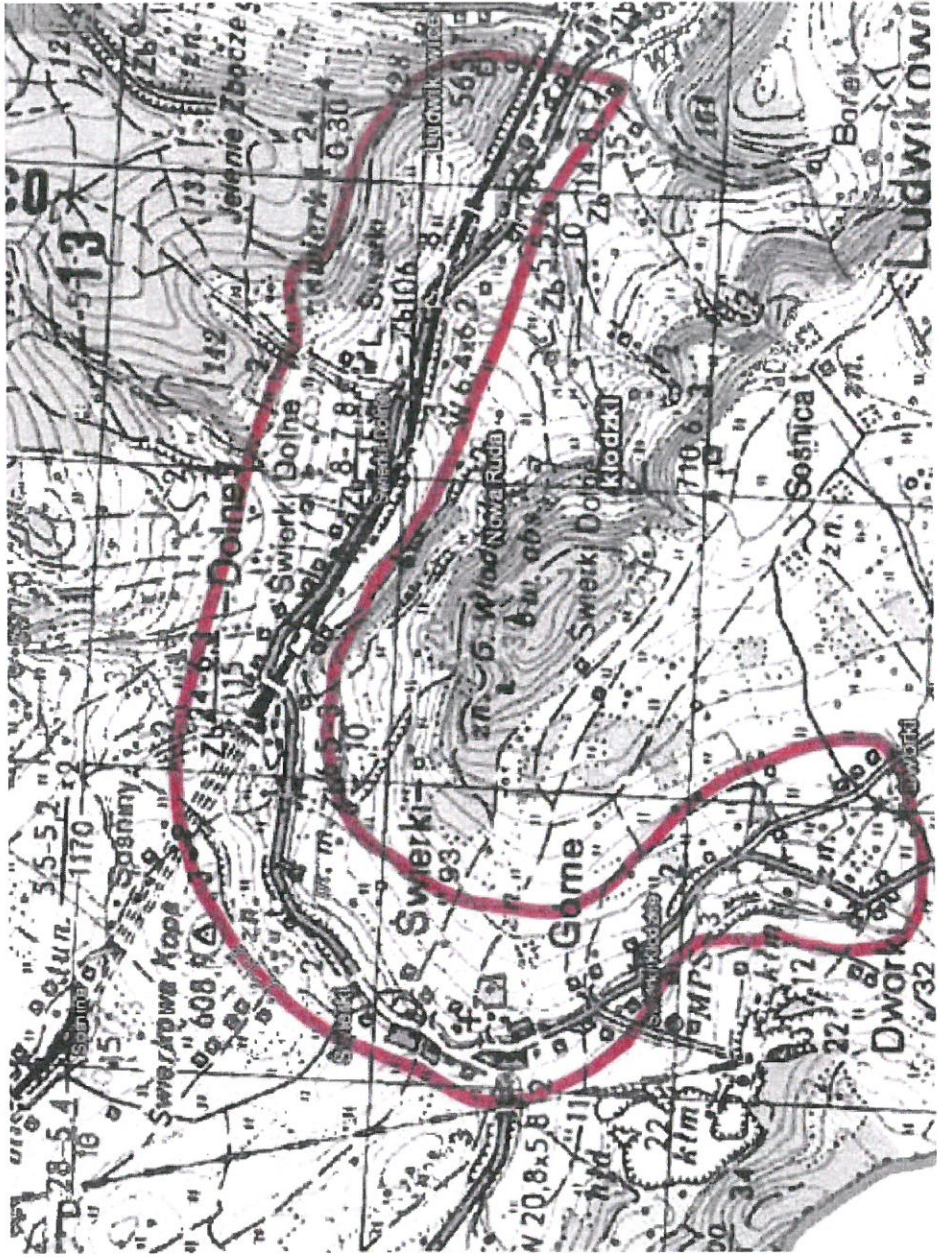
8. Historia, opis i wartości		
Jest to tzw. łańcuchówka z kilkoma rozgałęzieniami wzdłuż potoków, w dolinie Jugowskiego Potoku i jego dopływów w Górach Sowich. Jugów zachował w pełni układ pierwotnej wsi łańcuchowej i bardzo liczny zespół różnicowanej zabudowy. Pierwszymi jego posiadaczami byli przybyli z Miśni Wusthubowie. Dokumentem z 10.02.1352 r. król Karol IV potwierdził Hannusowi von Wustenhube sprzedaż tych dóbr, obejmujących miasto i 5 wsi (w tym Jugów), braciom von Dony. W 1446 r. wzmiankowano istnienie koła Jugowa młyna zwanego Brettmuhle. Po wygaśnięciu męskiej linii von Donyków Jugów, wraz z całym lennem, ks. Henryk Podiebradowicz St. przekazał Georgowi von Stillfriedowi von Ratenitz, małżonkowi Anny von Dony. W rękach rodziny von Stillfriedów pozostał aż do początku XIX w. Wówczas Jugów uchodził powszechnie za największą wieś na ziemi kłodzkiej. W początku tego stulecia zmienili się właściciele obu części wsi. W 1825 r. cała wieś znajdowała się pod zarządem von Bongl. W 1840 r. Jugów Dolny i Górny należał do hr. F. K. F. von Pfeila. W rękach tej rodziny pozostał jeszcze w początku XX w. W 1840 r. w Jugowie Dolnym było wolne, dziedziczne sołectwo, 3 młyny wodne, 4 gorzelnie, wytwórnia stearny oraz 107 warsztatów tkających bawełnę i 22 tkające len, 3 innych rzemieślników i 5 handlarzy. Do Jugowa Dolnego należały kolonie i przysiółki: Sobków, Olszowiec i Jastrzębiec. Z kolei w Jugowie Górnym były 173 domy, kościół i szkoła katolicka z nauczycielem i pomocnikiem nauczyciela oraz folwark, leśnictwo, 4 młyny wodne, tartak, browar, gorzelnia, 170 warsztatów bawełnianych i 25 lnianych, 17 innych rzemieślników oraz 3 handlarzy. Do Jugowa Górnego należało 5 kopaliń węgla oraz kolonie: Goliszyn i Nowy Miłków. W drugiej połowie XIX w. powstały kolejne niewielkie kolonie i przysiółki, najczęściej związane z kopalniami węgla. Pod koniec XIX w. Jugów był bardzo dobrze rozwiniętą osadą przemysłowo - rolniczą, przekształcał się też w letnisko.		
9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji		
Stan zachowania dostateczny. Postulaty: - zachowanie łańcuchowego układu wsi z przysiółkami na rozgałęzieniach, - zachowanie kulturowych elementów krajobrazu, - ochrona zabytkowych budynków przez wykonanie remontów pod nadzorem konserwatora.		
10. Wykonanie karty (autor, data i podpis) Małgorzata Chodakowska 24.05.2024 r.		
	11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)	

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość
1. Nazwa		2. Czas powstania		
HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI		1352 r., XVIII w., XIX w.		4. Adres
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym				
				LUDWIKOWICE KŁODZKIE
5. Przynależność administracyjna				6. Formy ochrony
województwo: DOLNOŚLĄSKIE powiat: KŁODZKI gmina: NOWA RUDA				

8. Historia, opis i wartości Pierwsza historyczna wzmianka o osadnictwie pochodzi z 1352 r. Rozwój wsi był dość wolny, ale sukcesywny. Ożywienie nastąpiło w XVIII w. za sprawą rozwoju tkactwa i rozpoczęcia wydobywania węgla. W XIX wieku podstawę utrzymania mieszkańców było górnictwo. Pod koniec XIX w. w miejscowości powstała elektrownia i kilka zakładów przemysłowych. W 1880 r. zbudowano linię kolejową, co przyczyniło się do dalszego rozwoju wsi. Osada powstała tutaj najpóźniej w pierwszej połowie XIV w. W 1352 r. Hanns von Wustehube sprzedał dwór w Nowej Rudzie oraz pięć innych wsi, w tym Ludwikowice, braciom von Dorn. Posiadłość w rękach tego rodu pozostała do 1472 r. Po śmierci ostatniego męskiego potomka rodu von Dornów dobra noworudzkie przeszły w ręce von Stillfrieda, małżonka Anny von Dorn. Po wojnie trzydziestoletniej (1618–1648) baron von Stillfried utracił część dóbr. W 1631 r. w Ludwikowicach mieszkało 23 gospodarzy płacących podatki kościelne, a większą posiadłość miał tu F. Thamm. Około roku 1765 wieś dzieliła się na trzy części: barona von Larischa, barona von Stillfrieda oraz wolne sędziostwo. Rozwój górnictwa i tkactwa spowodował bardzo szybki rozkwit Ludwikowic w pierwszej połowie XIX w., ale przyczynił się też do podziału wsi pomiędzy różnych właścicieli. W 1825 r. miejscowość składała się aż z sześciu części. W części hrabiego von Magnisa było 47 domów, kościół, szkoła katolicka, browar, bielnik i trzy młyny wodne. Poważnie rozwinęło się tkactwo chatupnicze, bowiem pracowali 64 krosna bawełniane i 52 lniane. Kolejnym właścicielem wsi w drugiej poł. XIX w. stał się baron von Sehn-Thoss. Po upadku tkactwa chatupniczego miejscowość nadal się rozwijała, do czego przyczyniła się kopalnia „Wenceslaus” w Mirkowie. W samej wsi powstały niewielkie tkalnie mechaniczne zatrudniające dawnych chatupników. Pod koniec XIX w. przy kopalni zbudowano dużą elektrownię. Do rozwoju wsi przyczyniło się też przeprowadzenie w 1880 r. linii kolejowej łączącej Nową Rudę z Wałbrzychem. W końcu XIX w. założono w miejscowości ewangelicki zakład charytatywny „Ludmiliastift”.		
9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji Stan zachowania dostateczny. Postulaty: - zachowanie tańcuchowego układu wsi z przysiółkami na rozgałęzieniach, - zachowanie kulturowych elementów krajobrazu, - ochrona zabytkowych budynków przez wykonanie remontów pod nadzorem konserwatora, - ograniczenie natężenia ruchu na drodze krajowej.		
10. Wykonanie karty (autor, data i podpis) Małgorzata Chodakowska 24.05.2024 r. 		11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość	
1. Nazwa		2. Czas powstania		NOWA WIEŚ KŁODZKA	
HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI		1341 r., XIX w.			
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym				4. Adres	
				NOWA WIEŚ KŁODZKA	
				5. Przynależność administracyjna	
				województwo: DOLNOŚLĄSKIE powiat: KŁODZKI gmina: NOWA RUDA	
				6. Formy ochrony	

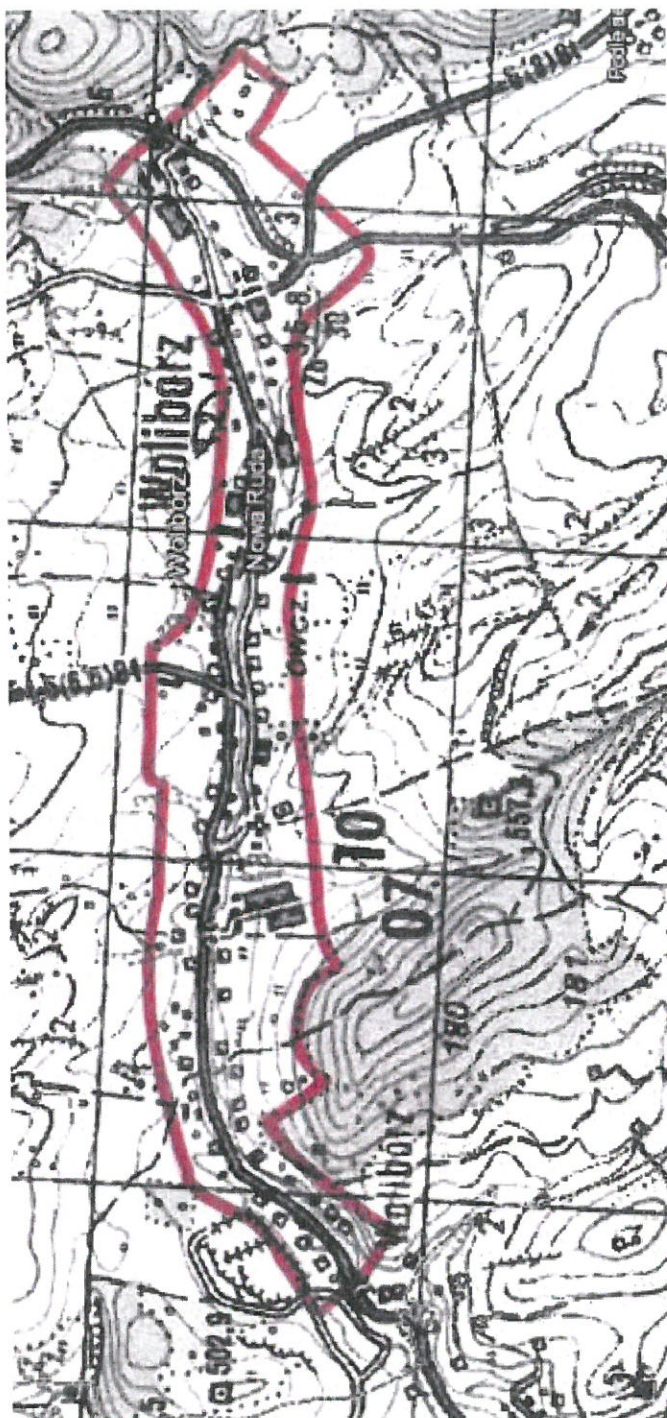
8. Historia, opis i wartości Osadnicze centrum wsi swymi dziejami sięga średniowiecza. W XIX i XX w. wiodła tędy trasa turystyczna z Kotliny Kłodzkiej do Srebrnej Góry. Osada prawdopodobnie powstała na początku XIV w. jako posiadłość królów Czech. Pierwsza historyczna wzmianka pochodzi z 1341 r. i jej pierwotna niemiecka nazwa Waltersdorf superiorii versus wskazuje na fakt, że nie była samodzielną osadą tylko częścią Czerwieńcyc. Jednak stanowiła odrębny ośrodek osadniczy. Nazwa Nowej Wsi pojawiła się w epoce nowożytnej od XVI w. Pierwotnie znajdowała się w rękach rodów Pannwitz. Już w 1420 r. istniała tam karczma, warsztat kowalski, młyn. Wiek XVIII i XIX to największy rozwój wsi, w której pojawił się folwark, młyn wodny i sporo rzemieślników: kowal, rzeźnik, szewc, krawiec. Działał też browar i gorzelnia. Niewielka, podgórska wieś łańcuchowa, rozciągnięta na przestrzeni 2,2 km, o luźnym układzie zabudowań, ulokowana w górskiej dolinie nad rzeką Nowinka u zachodniego podnóża Masywu Śnieżnika. Zabudowa wsi składa się z pojedynczych budynków gospodarczych i mieszkalnych rozlokowanych na wysokości od 500 do 610 m n.p.m. wzdłuż drogi po obu jej stronach. W środkowej części wsi, zabudowa zwarta o zabudowaniach położonych obok kilku dróg, które odchodząc od drogi głównej tworzą ulice. Przez wieś przepływa potok górski i przebiega droga lokalna Domaszków – Goworów. Wieś ma charakter rolniczo-leśnikowy. Od południowego wschodu nad wsią dominuje wzniesienie Owcza Góra, a od północnego wschodu Szeroka Kopa. We wsi zachował się liczny zespół domów mieszkalnych oraz mieszkalno-gospodarczych o cechach charakterystycznych dla budownictwa ludowego ziemi kłodzkiej z połowy XIX w., kościół pw. Wniebowzięcia NMP z początku XVIII w. oraz ruiny wielkiego renesansowego mурowanego dworu z 1585 r.	9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji Stan zachowania dostateczny. Postulaty: - zachowanie historycznego, łańcuchowego układu wsi, - ograniczenie ruchu tranzytowego przez wieś, - prowadzenie remontów zabytkowych obiektów pod nadzorem konserwatora.	
10. Wykonanie karty (autor, data i podpis) Małgorzata Chodakowska 24.05.2024 r. 	11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)	

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU		3. Miejscowość
1. Nazwa	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI	2. Czas powstania	1535 r., XVIII w., XIX w.	ŚWIERKI
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym		4. Adres		
		5. Przynależność administracyjna		
		województwo: DOLNOŚLĄSKIE		
		powiat: KŁODZKI		
		gmina: NOWA RUDA		
		6. Formy ochrony		

8. Historia, opis i wartości	9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji		
Wieś powstała wzdłuż biegu Włodzicy, u stóp Włodzickiej Góry. Pierwsza nazwa wsi nad Włodzicą - Königswalde - Królewski Las, wskazuje na jej topograficzne pochodzenie. Właścicielem był burgrabia Kłodzki Hanus von Wusttude. Część osady należała do rodów rycerskich. Posiadali ją między innymi Donynowie, Stillfriedowie i Magnisowie. Obok posiadłości pańskiej we wsi istniało wolne sędziostwo. Początkowo Świerki były niewielką wsią, która nie posiadała nawet własnego kościoła. Rozwój wsi zahamowała wojna 30-letnia. Wiek XVIII to już dwa młyny wodne, dwór, kościół, plebania i szkoła. Podobnie jak w innych okolicznych wioskach jej mieszkańcy przetwarzali plony rolne i leśne, później rozwinęło się tam tkactwo. Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1352 r. Główna część wioski leży na wysokości 530–580 m w dolinie rzeki Włodzicy (lewego dopływu Ścinawki) i do połowy XVIII w. należała do hrabiów Stillfriedów (jako dworskie lenno z nadania ks. Henryka Podiebradowicza St.). W 1782 r. majątek barona Stillfrieda obejmował 136 budynków. Był tu kościół, szkoła, plebania, 2 młyny wodne, potażarnia i bielnik, a mieszkało 32 kmieci oraz 99 zagrodników i chatupników. Drugą część wsi stanowiło wolne sędziostwo z dworem oraz 11 zagrodnikami i chatupnikami. W całej wsi było 39 tkaczy płótna i 15 innych rzemieślników. W pocz. XIX w. istniały już 3 kolonie należące do wsi. Świerki stanowiły wówczas własność hrabiego von Magnisa z Bożkowa, który nabył większość posiadłości barona von Stillfrieda. Wieś nadal stanowiła ośrodek tkactwa chatupniczego. W 1840 r. było tu 135 domów, kościół i szkoła katolicka, wolne sędziostwo, trzy młyny wodne, dwie gorzelnie i olejarnia. Działo 89 krosien bawełnianych, 10 lnianych, a także 28 innych rzemieślników i 26 handlarzy. W 2 poł. XIX w. zaczęła rozwijać się turystyka. W 1880 r. przeprowadzono linię kolejową z Nowej Rudy do Jedliny Zdroju i Wałbrzycha. Pomędzy Świerkami a Bartnicą przebito tunel kolejowy o długości 1171 m. W latach 1907–1912 wykonano równoległy tunel podczas budowy drugiej nitki torów.	Stan zachowania dostateczny. Postulaty: - zachowanie historycznego, łańcuchowego układu wsi, - utrzymanie niskiego natężenia zabudowy, - prowadzenie remontów pod nadzorem konserwatora, - ochrona i pielęgnacja starodrzewu, - ograniczenie ruchu tranzytowego na drodze krajowej nr 381. <table><tr><td data-bbox="252 1108 383 1612"> 10. Wykonanie karty (autor, data i podpis) Małgorzata Chodakowska 24.05.2024 r. </td><td data-bbox="252 1612 383 2123"> 11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków) </td></tr></table>	10. Wykonanie karty (autor, data i podpis) Małgorzata Chodakowska 24.05.2024 r. 	11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)
10. Wykonanie karty (autor, data i podpis) Małgorzata Chodakowska 24.05.2024 r. 	11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)		

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU	
1. Nazwa		2. Czas powstania	
HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI		XIII w., XIX w.	
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym			
			
3. Miejscowość		WŁODOWICE	
4. Adres		WŁODOWICE	
5. Przynależność administracyjna		województwo: DOLNOŚLĄSKIE powiat: KŁODZKI gmina: NOWA RUDA	
6. Formy ochrony			

8. Historia, opis i wartości Początki miejscowości sięgają 1 poł. XIV w. W 1353 r. synowie Otto von Dohna, kanclerza księstwa wrocławskiego kupili Nową Rudę z sąsiednimi wioskami, w tym Włodowicami. W 1470 r. Włodowice przeszły na własność rodu von Stiltfried, w posiadaniu którego pozostały do pocz. XIX w. Według opisu wioski z 1789 r. liczyła ona 423 mieszkańców. We Włodowicach znajdowały się trzy folwarki, dwa młyny wodne, 14 gospodarstw kmieckich, 64 gospodarstwa zagrodników i chałupników. W 1810 r. Włodowice stały się własnością Antona von Magnis z Bożkowa. Następnie Magnisowie odsprzedali tzw. Górny majątek Bernhardowi von Tschischwitz, a dolny hrabiemu von Götzen. W 1830 r. całe Włodowice liczyły 87 domów i 550 mieszkańców. W dobrach Tschischitza wzmiankowano pałac i folwark. Włodowice rozwijały się w sposób dość stabilny i porównywalny z innymi miejscowościami, jednocześnie zachowując wyraźną odrębność. Głównym środkiem utrzymania włodowiczán było rolnictwo. Dopiero wiek XVIII spowodował przekwalifikowanie się włodowickiej ludności na rzemieślników, zagrodników, chałupników i tkaczy. Wykorzystywane były znajdujące się w okolicy bogactwa naturalne. Wydobywano wapno nawozowe oraz kamień. Pojawily się również zakłady przetwarzające płody rolne, takie jak gorzelnia. Dokumenty historyczne wspominają o krochmalni, zakładach barwienia i wykańczania tkanin, przedsiębiorni, cegielni i rzeźni. Rok świetności wsi to 1910. We wsi zachował się liczny zespół domów mieszkalnych i mieszkalno-gospodarczych o cechach charakterystycznych dla budownictwa ludowego ziemi kłodzkiej z połowy XIX w.	9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji Stan zachowania dostateczny. Postulaty: - zachowanie tańcuchowego układu wsi z przysiółkami na rozgałęzieniach, - zachowanie kulturowych elementów krajobrazu, - ochrona zabytkowych budynków przez wykonanie remontów pod nadzorem konserwatora, - ograniczenie natężenia ruchu na drodze krajowej.	
	10. Wykonanie karty (autor, data i podpis) Małgorzata Chodakowska 24.05.2024 r. 	11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)

GEZ		KARTA ADRESOWA ZABYTKU	
1. Nazwa		2. Czas powstania	
HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI		XIV w.	
7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym			
			
3. Miejscowość		WOLIBÓRZ	
4. Adres		WOLIBÓRZ	
5. Przynależność administracyjna		województwo: DOLNOŚLĄSKIE powiat: KŁODZKI gmina: NOWA RUDA	
6. Formy ochrony			

8. Historia, opis i wartości Wolibórz to wieś o zabudowie łańcuchowej, ciągnie się na ok. 5 km długości wzdłuż środkowego i górnego biegu Woliborki, od zboczy Gór Sowich, w kierunku Obniżenia Noworudzkiego, łącząc się niemal w dolnej części wsi z zabudowaniami Zacisza w Nowej Rudzie. Początki miejscowości sięgają XIII w. zalicza się do najstarszych w tym regionie. W 1384 r. po raz pierwszy w Woliborzu wzmiankowano kościoł. Przez kilka wieków wieś wchodziła w skład dóbr królewskich. W XVIII stuleciu majątek w Woliborzu stał się własnością rodziny von Magnis z Bożkowa. W rękach przedstawicieli tej rodziny posiadłość pozostała do drugiej wojny światowej. Dobra w Woliborzu Magnisowie często oddawali w dzierżawę, w związku z tym dwór przez wiele lat pełnił funkcję siedziby dzierżawców. W drugiej poł. XIX wieku wieś stopniowo nabrała charakteru letniskowego. Duże walory krajobrazowe i środowiskowe wsi, mogłyby stać się podstawą do znacznego rozwoju Woliborza, jako ośrodka rekreacyjnego, niestety są one w znikomym stopniu wykorzystane. Wśród rozciągającej i rzadkiej zabudowy wyraźnie wyróżnia się centrum wsi o większej koncentracji domów, gdzie na wzniesieniu znajduje się kościół św. Jakuba z 1770 r., obok plebania z 1772 r. We wsi, jest spory zespół kapliczek i krzyży przydrożnych. Wśród dość liczbnego zespołu budownictwa mieszkaniowego i gospodarczego z XIX w. wyróżnia się zespół podworski w górnej części wsi. Powstał on w kilku fazach (przede wszystkim w 1637, 1773 i około 1830, kiedy uległ znacznej zmianie). Prócz dwukondygnacyjnego dworu o obszernym, łamanym dachu znajdują się tu również budynki gospodarcze.	9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji Stan zachowania dostateczny. Postulaty: - zachowanie obecnego, łańcuchowego układu wsi, - zachowanie równowagi między procesem rozwoju wsi a jej układem, - prowadzenie remontów budynków pod nadzorem konserwatora, - zachowanie i ochrona otoczenia starodrzewu. 10. Wykonanie karty (autor, data i podpis) Małgorzata Chodakowska 24.05.2024 r. 11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)	
---	---	--